

Qalbii Cabdee

Description

Jireenya keessatti rakkolee fi daraaran baayaâ€™een nama muudatu. Bosona jireenya keessa darbanii milkaaâ€™inna fi gammachuun argachuun aarsa baayaâ€™ee fi obsa kan gaafatudha. Akkuma bosonni jireenya xaxamaa taâ€™uun aarsi (wareegamni) namni kafalu akkasuma guddaadha. Obsaan carraaqqi kana yoo itti fufan firiin isaas akkasuma guddaadha. Bosona jireenya kana keessa osoo deemu qoreen si waraanti, ni aadda, dhukkubbiin onne tee irratti ni dhagahama. Qalbiin tee ni cabdi. Bosona jireenya yommuu jedhu maal jechuu akka barbaade hubattanii? Bosona jireenya yommuu jedhu mukkeen bakka tokkotti baayaâ€™atan jechuu osoo hin taâ€™in, rakkolee, tola fi haala jireenya ilma namaati. Akkuma bosonni qoree, daraaraa, habaab, gaalee, fi kkf qabu jireenyi teenyas rakkolee, badhaadhinna, dhiphinna, fi kkf of keessatti tan hammattedha. Kanaafu, haala jireenya teenyaa bosona jireenya jenne yoo moggaafne nama hin saalfachiisu mitiree?

Bosona jireenyaa keessa osoo deemnu yeroo garii qalbiin teenya ni cabdi, yeroo garii immoo ni ijarramti. Yeroo qalbiin teenya cabdu jireenyi ni dukkanoofti, jirenya ni hifanna. Mee amma wantoota qalbii teenya cabsan/butuchanii fi erga cabdee booda akkamitti akka suphinu haa ilaallu. Wantoonni qalbii teenya cabsan/butuchan baayâ€™ee dha. Isaan keessa:

1. Cubbuu raawwachuu â€“ yommuu wanta badaa tokko raawwannu garmalee keessi keenya ni rifata; qalbiin teenya ni bututti, tasgabbii fi nageenya dhabdi. â€“Eessa deema? Malli kiyya maalii? Eenyutu dhiphinna kana keessaa na baasa? Eessatti dhokadha?!.â€Ofin jechuun bosona jireenyaa keessa dhamaana. Malli fi garri itti deemnu nu harka bada. Qalbii yeroo kanatti bututte fi caccabde akkamitti deebisanii ijaaru fi suphuun dandaâ€™amaa? Mee furmaata tokko sitti haa akeekuu yommuu cubbuu rawwatte dukkana sirraa saaqun ifa siif ibsu? Karaan hundarra gaariin dhiphinna keessa jiran keessaa bahanii fi qalbii cabde deebisani itti ijaaran istighfaara (Rabbiin irraa araarama kadhachuu) baayâ€™isuudha. Sababni isaas, Istighfaara jechuun sababa badii saniitit Rabbiin akka nama hin adabne itti warwaachu fi badii san akka namaaf haguugu kadhachuuudha. Adabbii cubbuu keessaa tokko jireenyi nama sanitti dhiphachuu fi qalbiin isaa caccabuudha. Qalbii cabde deebisee kan ijaaru Rabbiin qofa,akkuma nama duâ€™e deebise kan kaasu Rabbiin qofa waan taâ€™eef. Qalbii duute fi cabde kan jiraachisu fi tolchu Rabbiin waan taâ€™eef araarama Isarraa kadhachuuun hin barbaachisu ree? Rabbi faayda nuuf fidu fi miidhaa nurraa kaasu dhiisne gara wanta faayda nuuf hin finnee fi miidhaa nurraa hin kaasnetti maaliif fiignaa? Duâ€™aayi kanatti fayyadamuun hidda onnee jalaa mee Rabbiin kadhu:

Ø£ÙŽÙ†Ù'ØªÙŽ Ø§Ù„Ù'ØºÙŽÙ•Ù•ÙØ±Ù•Ø§Ù„Ø±Ù'ÙŽØÙ•ÙÙÙÙ•â€¢

Allaahumma innii zalamtu nafsii zulman kasiiran walaa yaghfiru zzunuuba illaa anta. Faghfirlii maghfiratan min indika warhamnii innaka ant-al-ghafuur rahiim.

Hiika jechoota: Allaahumma (Yaa Rabbii), innii (dhugumatti ani), zalamtu (miidhee jira), nafsii (lubbuu tiyya), zulman (miidhaa), kasiiran (baayâ€¢TMeen), walaa (hin jiru), yaghfiru (kan araaramu), zunuuba (badii, cubbuu,dillii), illaa (malee), anta (Si), faghfirlii (naaf araarami), maghfiratan (araarama), min indika(si biraa), warhamni (rahmata naaf godhi), innaka (dhugumatti ati), ghafuur (kan namaaf araaramu), rahiim (rahmata kan namaaf godhu).

Hiika himaa: Yaa Rabbii! lubbuu tiyya miidhaa baayâ€¢TMeen miidhee jira. Badii kan araaramu Si malee hin jiru. Araarama Si biraa taâ€¢TMeen naaf araarami. Rahmatas naaf godhi. Dhugumatti Ati Araarama, Rahmata godhaadha.

2. Namaan wal-loluu â€” jirenya keessatti namaan walitti buâ€¢TMuun dhiphinna fi hadhaa baayâ€¢TMeen dhandhamu dandeessa. Dubbii fi cunqursaan isaanii qalbii tee butuchuu dandaâ€¢TMa. Akka fakkeenyatti yoo fudhanne, nabiyyonni Rabbii yommuu ummata isaanitti ergaa Rabbii itti geessuf deeman, ummanni isaanii qeeqa fi dubbii hamaan isaan haleelu turan. Ergaan Rabbii ummata isaanii biratti fudhatama yommuu dhabu qalbiin isaanii ni cabdi, ni dhiphatu. Garuu Rabbiin obsaan isaan jajjabeessa. Nullee nabiyyoota fakkeenyaa godhachuun miidhaa namootarraa nu dhaqqabu obsaan dabarsuu qabna. Si arrabsu dandaâ€¢TMu. Arrabni isaanii srratti akka hin maxxanne beekun bira darbi. Yoo dandeesse jecha gaarii itti deebisi. Yeroo hundaa wanta namoonni siin jedhan irra deddeebiste itti yaadun qalbii fi hamilee kee hin butuchin. Haala nama sanii illaali. Gowwaa yoo taâ€¢TMe, isa waliin nyakkisuun sammuu ofii bakka hin taanetti qisaasesudha. Fallii kanaa qajeelcha Rabbii hordofuudha:

Ø®Ù•Ø°Ù•Ù±Ù„Ù;Ø¹ÙŽÙ•Ù;Ù^ÙŽÙ`ÙÙØ£Ù;ÙÙ•Ø±Ù;Ø°Ù•Ù±Ù„Ù;Ø¹Ù•Ø±Ù;ÙÙ•ÙÙÙÙ•ÙÙØ£ÙØ¹Ù;Ø±Ù•Ø¶Ù;Ø¹ÙŽÙ†Ù•Ù±Ù„Ù;Ø¹ÙŽÙ€Ù°Ù‡ÙÙÙ„Ù•ÙÙÙÙ†ÙŽ

(Namootaf) araarami, irra darbi, toluttis ajajii, wallaalaalaa irraahis garagali.â€¢ Suura al-Aâ€¢TMaraaf (7):199

Nama qaroo yoo taâ€¢TMe immoo suuta fi tooftan waliin haasawudha. Gabaabumatti, yommuu namaan wal lolan obsi fi tooftatti fayyadamuun barbaachisadha. Ariifatanii wanta baayâ€¢TMe keessa galu irraa of quasachuudha.

3. Harki qalâ€¢TMachuuâ€¢“ yommuu namoota dureeyyi ilaaltu, qabeenya fi haala kee ilaalte of tuffii fi gadii aantummaan sitti dhagahamu dandaâ€¢TMa. Mala of tuffii fi gadii aantummaa ittiin ofirraa saaqxu (ooftu) sitti akeekuu? Malli tokkichi of tuffii fi gadii aantummaa ittiin ofirraa saaqxu imaana dabalachuudha. Qabeenya fi aangoon nama san nan caala jette yoo battiste akkamitti akka kuftu hin beektu. Garuu akkuma imaana dabalattuun keessi kee tasgabbaâ€¢TMa fi quufaa adeema. Rabbiin (subhaanahu wa taâ€¢TMaala) warra dhugaan amananii fi hojii gaarii hojjatan, gaddii fi dhiphinna akka issaan irra hin jirre waadaa galee jira.

Ø§Ù,,Ù'ÙZØ°Ù•ÙSÙ†ÙZ Ø¢Ù UZÙ†Ù•Ù^Ø§ Ù'ÙZÙ,,ÙZÙ Ù' ÙSÙÙ,,Ù'Ø°Ù•Ø³Ù•Ù^Ø§ Ø¥Ù•ÙSÙ ÙZØÙ†ÙZÙ‡Ù•ÙÙ' Ø°Ù•Ø,Ù•Ù,,Ù'ÙÙ•ØÙ•ÙÙ,ÙZÙ°Ø!Ù•ÙfÙÙÙ,ÙZÙ‡Ù•ÙÙ'

â€œIsaannan amananii, iimaana isaanii zulmiin (shirkiin) walitti hin makin isaaniif tasgabbiitu jira. Isaanis qajeelfamoodha.â€ Suuraa Al-Anâ€™am, Ayah 82

Kanaafu, namni tokko Rabbii gaditti wanta biraaj gabbaruun iimaana isaatti wanta badaa yoo hin makin jirenya gaarii fi nageenya jiraata. Qabeenyi isaa xiqqoo osoo taateyyu nama qabeenyi baayâ€™ee qabu caalaa jirenya gammachuu fi tasgabbi jiraata. Kanaafu, sababa hiyummaa keetitiin qalbiin tee yoo cabde, addunyaan tuni akka habaabo daraare yeroo muraasan booda goguutti ilaali. Ergamaan Rabbii (SAW) addunyaana tana irraa wanta isaan gammachiisuu yoo argan akkana jechuu tura:

Ø§Ù,,Ù,,Ù‡Ù Ø¥Ù† Ø§Ù,,Ø¹ÙŠØ' Ø¹ÙŠØ' Ø§Ù,,Ø¢Ø®Ø±Ø©

â€œYaa Rabbii! Dhugumatti jirenyi dhugaa jirenya Aakhiraati.â€ [Sahih Al-Bukhaari](#)

Kanaafu, jirenya akka habaabotti baddu waliin halkanii guyyaa dhiphachuu osoo hin taâ€™in jirenya aakhiraatif hojii gaggaarii hojjatanii dabarsutu qarummaadha.

4. Kasaaruâ€” ammas yommuu waa hojjatte kasaartu ykn waa si jalaa badan ykn barbadaaâ€™u ykn hatamuu, garmalee keessi kee ni gubata, qalbiin tee ni cabdi. Tooftaa kana jalaa ittiin baatun sitti akeeku? Tooftan kana jalaa ittiin baatun murtiwwan Rabiitii (qadaa wal qadar)itti amanuudha. Akkuma qadaratti amantuun, dhiphinna fi baâ€™aan jirenya sirraa hirâ€™ataa adeema. Wanti Rabiin siif murteesse gaarii akka taâ€™etti yoo fudhatte, jirenya keessatti wanti garmalee dhiphattuuf hin qabdu. Wanti badaan yommuu sitti buâ€™u, â€˜Rabiin wanta badaa natti murteesseâ€™ jetti yaadu dandeessa. Osoo sirritti ilalte alli fi jalqabni isaa badaa haa fakkaatuyyu malee keessi fi dhumti isaa gaariidha. Fakkeenyaf, daldala osoo daldaaltu kasaaru dandeessa. Kasaaran murtiidha. Kasaara kana osoo qoratte waa baayâ€™ee argita. Tokko kasaaran kan si muudatef badii ati hojjatteef taâ€™uu dandaâ€™a. Fakkeenyaf, ribaan (dhalaan) daldaalu, namoota gowwoomsu. Kasaaraa kana irra baratte ribaa dhiisun gara Rabiin tawbaa qulqulluun yoo deebite, In sha Allah haalli kee waa tole! Garuu osoo kasaaru baatte dhumarratti sababa ribaatin yoo adabamte, hangam akka ulfaatu tilmaamun nama hin dhibu. Kanaafu, balaa sitti buâ€™eef negaatifi(gara badaa) isaa qofaa miti gara posotivii (dhuma gaarii) isaa ilaali. â€œKan akkanatti qoramuu (mokkoramuuf) Rabiin na qajeelchuf taâ€™a laataâ€™echuun gara Rabiin fiigi, of qorachuun hojii badaa irraa gara Rabiin deebiâ€™i.

Akkasumas, wanti tokko yommuu si jalaa hatamu ykn namni yommuu si miidhu, namni waa si jalaa hate ykn si miidhu uguruu akka hin geenyee yaadadhu. Guyyaa qiyaamaa haqa kee akka siif deebisu hin dagatin. Kanatti yoo amante fi yaadatte, wanta jirenya kee itti dhiphistu fi qalbii tee ittiin butuchituuf hin qabdu.

5. Namni jaallatan duâ€™uu ykn nama san dhabuu-tarii namni ati garmalee jaallattu si jalaa duâ€™uu ykn immoo namni ati jaallattu sitti heerumu ykn si fuudhu dhiisu dandaâ€™a. Yeroo kanatti qalbiin tee ni cabdi. Ammaliee furmaanni hundarra gaariin murtii Rabiitii amanuun obsuudha. Wanta Rabiin murteesse eenyulle duubatti deebisuu akka hin dandeenye fi wanta Inni hin fedhin eenyulle

murteessu ykn hojjachuu akka hin dandeenye beekudha. Duuti murtii Rabbiiti. Eenyulle duâ€™a hanbisuu hin dandaâ€™u. Kanaafu, yommuu namni jaallattu si jalaa duâ€™u, mindaa gaarii Rabbiin irraa abdachuu obsi. Duâ€™a nama bira a dhiisi mataa keetirraayyu deebisuu akka hin dandeenye yaadachun, nama duâ€™ee fi mataa keetif Rabbiin irraa araarama kadhu.

Akkasumas, namni ati jaallate sitti heerumu ykn si fuudhu yommuu diddu/didu, wanta Rabbiin ganama siif murteesse akka hin dhabne yaadadhu. Isaan/ishiin ala dhiirri ykn dubartiin baayâ€™een fuudhan ykn itti heeruman akka jiran hubadhu. Yoo ishiin si didde nama bira fuuta, maaltu si dhiphise. Tarii intalli ati fuutu intala tana caalu dandeessi. Akkasumas, gurbaan ati itti heerumu barbaaddu yoo si dide, gurbaa biraatti heerumtaa maaltu si dhiphise. Obsuu dadhabde yoo dhiphinna keessa galteakkana jedhi Rabbiin kadhu, â€œYaa Rabbii! Wanta mulâ€™atu fi hin mulâ€™anne hundaa ni beekta, wanta ani beeku fi hin beekne hundaa ni beekta. Dubartiin tuni amantii kiyyaaf, addunyaa tiyyaafi Aakhira tiyyaaf tan naaf taatu yoo taate natti qabi. Yoo tan naaf hin taane taate, dubartii ishirra gaarii natti qabi.â€• Akkasumas, ati dubartii yoo taate, â€œYaa Rabbii dhiira amantii, addunyaa fi aakhira kiyyaaf taâ€™u natti qabi.â€• jedhi kadhu. Haala kanaan, nama san argattee dhiiste wanta dhiphattuuf hin qabdu. Sababni isaas, kaayyoon kee olâ€™aanaan fedhii kee qofa guuttachu osoo hin taâ€™in, addunyaa fi aakhiratti sababa nama sanitin jaalala Rabbii argachuun milkaaâ€™udha. Nama san waliin harka wal qabattanii fi wal gargaartanii daarus salaam (mana nageenya kana jechuun Jannata) gahuudha. Namni ati jaallatu kana irratti yoo si hin gargaarinii fi si fuudhu ykn sitti heerumu yoo didde/dide maaltu si dhiphise ree?

6. Waa namarraa eegu (expectation)â€“ wanta tokko hojjattee namoonni yoo sirraa jaallatu baatan, qalbiin tee ni bututti. â€œAkkanatti carraaqe, akkamitti hin jaallanne?â€• Gechuun of dhiphista. Ammaliee mala kana jalaa ittiin baatun sitti akeku? Muxannoo koo irraa, waggoota baayâ€™eeef namoota gammachisuuf carraaqe. Garuu buâ€™aan ani argadhe, gadda, dhiphinna, qalbiin cabuu fi kkf. Akkuma yeroon darbuu fi beekumsi dabaluun furmaanni hundarra gaariin ani argadhe, Rabbiin qofa gammachisuuf akka qabuudha. Rabbiin qofa gammachiisuf yoo carraaqne, baâ€™aa hin dandeenye baayâ€™ee nurraa buusa, gammachuu fi tasgabbiin keessa keenyatti ni dhagahama. Namoonni jaallatani jibbanii wanti nu dhiphisu hin jiru kaayyoon keenya Rabbiin qofa gammachisuuf waan taâ€™eeef. Akkasumas, wanta tokko yaadde siif taâ€™uu yoo baate, sababa fi buâ€™aa wanta sanii ilaali. Sababni isaa tarii dadhabinna kee taâ€™uu dandaâ€™a. Gara biraatin garuu ati ciminnaan hojjatte akka ati yaadde taâ€™uu yoo baate, buâ€™aan isaa tarii badaa siif taâ€™uu dandaâ€™a. Rabbiin miidhaa wanta ati yaadde sirraa deebisuuf, wanta ati yaadde san akka kufu taasise taâ€™a. Kanaafu, sababa fi buâ€™aa wanta yaadde ilaalun, tasgabbaaâ€™i, obsii Rabbiin galateefadhu.

Guduunfaa

Hanga ammaatti wanta qalbii cabsuu fi ijaaru ilaalle jirra. Wantoonni qalbii cabsan lakkofsi isaanii baayâ€™eedha. Qalbii caccabde fi bututte deebisee kan ijaaru Rabbiin qofaadha. Namni si booharsu dandaâ€™a garuu yeroo miraasan booda qalbii tee bututtee fi kophummaan sitti dhagahamu dandaâ€™a. Kophummaan akka sitti hin dhagahamne fi qalbiin tee erga cabdee booda akka ijaarrantu yoo barbaadde, yeroo hundaa gara Rabbii dhiyaachuf tattaafadhu. Dhugumatti, Rabbiin si waliin yoo jiraate, miirri kophumma, sodaa, dhiphinni fi kkf sirraa kaâ€™a. Qomni kee ni balâ€™ata, sammuun tee boqonnaa argatti. Aalima tokkotuakkana jedhe, â€œMootonni fi ilmaan moototaa gammachuu nuti keessa jiru osoo beekanii silaa, [gammachuu kana nurraa fudhachuuf] seeyfin nun lolu turan.â€• Kanaafu, yeroo hundaa hojii gaggaarii hojjachuu fi hojii badaa irraa dheessun gara Rabbii dhiyaachu dandeenya. Yoo akkana

---

goone tasgabbii fi nageenya arganna.

Date Created

June 10, 2017

Author

admin